

ČÁST DRUHÁ

HMOTNĚPRÁVNÍ ÚPRAVA

Úprava v občanském zákoníku nám přináší odpověď na dvě zásadní otázky:

- Za prvé, **kdo může podat návrh na nařízení předběžného opatření**, tedy kdo je ve věci aktivně legitimován, a **proti komu má návrh směřovat**, tj. kdo je pasivně legitimován.
- Za druhé, **jaké jsou předpoklady vyhovění návrhu**, tj. jaký skutek musí nastat, aby návrh na nařízení předběžného opatření bylo vyhověno.

I. AKTIVNÍ A PASIVNÍ VĚCNÁ LEGITIMACE

1. Aktivní věcná legitimace v případě teritoriální ochrany (ochrany obydlí)

Podle § 751 obč. zák. „stane-li se další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije, může soud na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet. Stejně jako v odstavci 1 lze postupovat v případě, že se jedná o manžele rozvedené, jakož i v případě, kdy manželé nebo rozvedení manželé bydlí společně jinde než v rodinné domácnosti.“ Upravuje tak **aktivní legitimaci k podání návrhu**.

Ustanovení § 751 obč. zák. může budít dojem, že ochrana proti domácímu násilí nově směřuje jen k ochraně manželů, případně rozvedených manželů. K tomuto závěru nás může vést nejen jeho jazykový výklad, ale také výklad systematický. Právní úprava je zařazena do hlavy první části druhé občanského zákoníku, tj. v rámci manželského práva. Ke zmíněnému ustanovení je však nutno přidat § 753 obč. zák., který normuje, že „právo domáhat se ochrany proti domácímu násilí má také každá jiná osoba, která žije spolu s manžely nebo rozvedenými manžely v rodinné domácnosti“. Je nutno také zohlednit § 3021 obč. zák., podle kterého se „ustanovení § 751 až 753 užití též v případě společného bydlení jiných osob, než jsou manželé“.

Z citovaných ustanovení vyplývá závěr, že podle nové hmotněprávní úpravy je k podání návrhu aktivně legitimován **nejen dotčený manžel, rozvedený manžel a případně osoba žijící s nimi v rodinné domácnosti**. Návrh může podat každý, kdo žije s osobou, která se vůči němu chová násilně. Není nutné, aby muselo jít o vztah nějakým způsobem navázaný na manželství.

Můžeme se setkat s názorem, že ochranu před domácím násilím nemají **osoby, které sice sdílejí jediné bydlení, ale nevytvářejí jednu domácnost.**³² S tímto názorem se úplně neztotožňuji, neboť dle mého názoru z dikce § 751 odst. 2 a § 3021 obč. zák. plyne něco jiného. I do budoucna **stačí společné bydlení osob**, mezi nimiž dochází k domácímu násilí, k tomu, aby byla ohrožené osobě poskytnuta ochrana proti osobě, která se domácího násilí dopouští.

Příklad ke společnému bydlení

Návrhem ze dne 19. 3. 2014 se navrhovatelka domáhala nařízení předběžného opatření, kterým bude odpůrci zakázán vstup do společného bydlí, domu na adrese XZ a zákaz setkávání se s navrhovatelkou. Navrhovatelka uvedla, že odpůrce je její syn. Syn má podnájem, ve kterém však nechce být, a proto se proti její vůli vrací do domu na adrese XZ. S odpůrcem byly výchovné problémy již od dětství, byl zlý na spolužáky, podíl na jeho chování měl manžel, který syna týral. Od roku 2013 začal odpůrce navrhovatelku fyzicky napadat, bil ji do hrudníku, do krku, do hlavy. To, že si našel podnájem v AB, se do jeho chování nepromítlo, do domu stále docházel, nejprve když tam navrhovatelka nebyla, později i když byla doma, a to stále častěji (na podzim byl doma každý víkend a několikrát i v týdnu).

Okresní soud Brno-venkov usnesením čj. 24 Nc 1351/2014-17 ze dne 20. 3. 2014 návrhu vyhověl. Uvedl, že navrhovatelka žije ve společné domácnosti jen se zletilým synem (odpůrcem), proto se nachází ve velmi obtížné situaci, pokud se týče prokázání tvrzení domácího násilí. Ze čtyř záznamů o tom, že závazné jednání odpůrce nahlásila na policii, záznamy o opakovaných návštěvách u lékaře (z nichž některé bezprostředně navazovaly na podaná vysvětlení), lze mít její tvrzení za osvědčená.

Proti usnesení se odvolalo Okresní státní zastupitelství Brno-venkov, které namítalo, že § 753 obč. zák. na případ nedopadá, protože odpůrce nebydlí na adrese XZ.

Krajský soud v Brně usnesením čj. 70 Co 14/2014-40 ze dne 16. 4. 2014 rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil. Dospěl shodně se soudem prvního stupně k závěru, že předloženými důkazy v jejich souhrnu bylo osvědčeno, že se odpůrce dopouští ve vztahu k navrhovatelce domácího násilí. K útokům dochází v soukromí, v nemovitosti na adrese XZ, která je ve vlastnictví navrhovatelky. **Obsah pojmu bydlíště** není totožný s pojmem „trvalý pobyt“, který je užíván předpisy správního práva, které upravují evidenci obyvatel. Nově je pojem bydlíště definován přímo v občanském zákoníku. Podle nově přijaté úpravy platí, že člověk má bydlíště v místě, kde se zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale; takový úmysl může vyplývat z jeho prohlášení nebo z okolností případu (srov. § 80 odst. 1 větu první obč. zák.).

Odvolací soud **dospěl k závěru, že navrhovatelka s odpůrcem bydlí.** Vyšel přitom z úředního záznamu o podaném vysvětlení ze dne 13. 3. 2013 (č. I.4), v němž navrhovatelka uvedla: „syn má trvalý pobyt u manžela, ale bydlí se mnou“, z úředního záznamu o podání

³² SVOBODA, K. K nové úpravě práva na ochranu před domácím násilím, 1. část. *Právo a rodina*. 2014, roč. 16, č. 7, s. 8.

vysvětlení ze dne 16. 9. 2013 (č. I.7), v němž navrhovatelka uvedla: „šel přímo do svého pokoje, kde má osobní věci“, z úředního záznamu o podání vysvětlení ze dne 3. 3. 2014 (č. I.8), v němž navrhovatelka uvedla: „dále jsem mu řekla, aby si uklízel svůj pokoj a udělal si tam pořádek“ a konečně z úředního záznamu o podání vysvětlení ze dne 4. 3. 2014 (č. I.10), kde navrhovatelka uvedla: „dnes syna vpustila do domu, kde byl na internetu“. Odpůrce si sice našel podnájem, ale je evidentní, že se nezdržuje pouze v něm, ale přes snahy navrhovatelky mu v tom zabránit pravidelně dochází na adresu XY, kde má svůj pokoj a chová se zde „jako doma“, jí jídlo z lednice, „surfuje na internetu“, navrhovatelkou je mu vytykáno, že si neuklízí svůj pokoj. Proto odvolací soud dospěl k závěru, že je namístě aplikovat právě § 753 obč. zák.

Násilí směřující nikoli přímo proti navrhovateli

Z § 751 odst. 1 obč. zák. je možné dovodit, že manžel či rozvedený manžel bude moci návrh podat i za situace, kdy násilí nebude směřovat vůči němu, ale vůči jiné osobě, která zde žije. Jde o situaci, kdy manželovi toto násilí, páchané nikoli na něm, vadí. Jelikož nechce, aby pokračovalo, podá k soudu návrh opírající se o § 751 obč. zák. Může jít o případy, kdy dochází k domácímu násilí ve vztahu ke **zletilé dceři manžela a návrh podá otcova nová manželka**. V této souvislosti se nabízí otázka, zda i jiná osoba bude moci podat návrh, když násilí nebude směřovat vůči ní, ale vůči manželovi či rozvedenému manželovi. Vycházíme-li z pravidla, dle něhož není možné stejně posuzovat odlišně a ze systematického výkladu (srov. § 403 odst. 1 z. ř. s.), pak musíme dospět k závěru, že to možné je.³³

Dochází k zásahu do autonomie vůle subjektu?

Pokud dovodíme, že se může spolužijící osoba domáhat omezení či vyloučení práva bydlení toho, kdo se dopouští domácího násilí na někom jiném, musíme odpovědět na otázku, **zda tím nezasahuje do autonomie vůle subjektu, na němž je násilí pácháno**. K takovému zásahu by došlo v případě, kdy by tato osoba nebyla účastníkem řízení a nemohla ovlivnit jeho průběh. Vzhledem k dikci § 403 odst. 1 z. ř. s. tato obava padá, neboť **osoba, vůči níž násilí směřuje, je účastníkem řízení, i když nepodává návrh**.

³³ V této části dochází ke změně právní úpravy obsažené v § 76b o. s. ř. Podle § 76b o. s. ř. ve spojení s § 74 odst. 2 větou druhou o. s. ř. totiž návrh na nařízení předběžného opatření mohla podat jen osoba, jejíž život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost jsou vážným způsobem narušeny či ohroženy. Praxe vycházela z toho, že takovou osobou je jen osoba, proti které domácí násilí přímo směřuje, případně nezletilé dítě, které je přítomno násilí páchaného na matce. V druhém případě však nikoli ve všech věcech.

Můžeme narazit i na názor, že ustanovení § 402 z. ř. s. se vymyká z rámce soukromého práva, pro které je charakteristické, že svá práva si má hájit především ten, do jehož majetkové nebo osobnostní sféry bylo zasaženo. Dle tohoto názoru by mělo být uvedené ustanovení novelizováno tak, že právo domáhat se ochrany před domácím násilím má jen osoba, která je domácím násilím vystavena.³⁴ Podle mého mínění **nešlo zákonodárci o ochranu osoby, vůči které násilí přímo směřuje, ale o ochranu navrhovatele, který násilím páchaným na osobě spolužijící trpí.** Může jít o dítě, které musí přihlížet tomu, jak otec, případně sociální rodič, bije jeho matku, která s tím nic nedělá. Proto mám za to, že právní úprava aktivní legitimace není nesprávná.

Návrh státního zastupitelství

Návrh směřující k ochraně proti domácímu násilí může podat i **státní zastupitelství. Jeho legitimace vyplývá z procesní úpravy.**³⁵ Nejde v žádném případě o osobu, která by byla domácím násilím přímo zasažena, ani osobu, která by trpěla v obydlí, ve kterém k násilí dochází. Jeho oprávnění vychází z vysokého zájmu zákonodárce zabránit takovému jednání. Státní zastupitelství návrh může podat i **bez vědomí týrané osoby.**

Shrnutí

Návrh v případě aktivní věcné legitimace u teritoriální ochrany (§ 751 až 753, § 3021 obč. zák.) může podat:

- ten vůči komu násilí směřuje;
- ten, kdo žije s osobou násilnou a ohroženou a násilí na osobě ohrožené mu vadí;
- státní zastupitelství.

2. Aktivní věcná legitimace v případě personální ochrany

K podání návrhu, jenž se opírá o ustanovení upravující ochranu osobnosti, je aktivně legitimován **jen člověk, jehož osobnost byla dotčena** (srov. § 82 odst. 1 obč. zák.). Proto se **nemůže dítě domáhat, aby soud uložil otcí povinnost zdržet se setkávání s matkou. Naopak matka se může domáhat, aby se otec zdržel setkávání s dítětem,** ale jen jako jeho zákonná zástupkyně, pokud dítě nedosáhlo 16 let (srov. § 403 odst. 2 z. ř. s.). V této části nároku tedy musí být osoba ohrožená domácím násilím aktivní, musí sama podat návrh, jinak jí ochrana nebude poskytnuta.

³⁴ SVOBODA, K. K nové úpravě práva na ochranu před domácím násilím, 1. část. *Právo a rodina*. 2014, roč. 16, č. 7, s. 8.

³⁵ K tomu viz níže v části třetí, kapitole III.6.

Shrnutí

Návrh v případě aktivní věcné legitimace u personální ochrany (§ 81 obč. zák.) může podat:

- ten, vůči komu násilí, stalking směřuje (podmínkou není společné obydlí);
- státní zastupitelství.

3. Pasivní věcná legitimace v případě teritoriální ochrany (ochrany obydlí)

Pasivně legitimován k podání návrhu, jenž se opírá o § 751, § 753 a § 3021 obč. zák., bude nejen násilný manžel či rozvedený manžel, který se dopouští tělesného nebo duševního násilí vůči tomu, kdo s ním žije v rodinné domácnosti nebo jinde, ale i jiná osoba páchající totéž na tomtéž místě.

Shrnutí

Návrh u teritoriální ochrany (§ 751 až 753, § 3021 obč. zák.) je podáván proti tomu, kdo se chová násilně vůči osobě žijící ve společném obydlí.

4. Pasivní věcná legitimace v případě personální ochrany

V případě ochrany personální, slovy zákona ochrany osobnosti, je pasivně legitimován každý, kdo zasahuje do osobnosti člověka, do jeho života, důstojnosti, zdraví, vážnosti, cti (srov. § 81 obč. zák.), pro naše účely jednání, které lze charakterizovat jako domácí násilí, případně stalking.

Shrnutí

Návrh u personální ochrany (§ 81 obč. zák.) je podáván proti tomu, kdo zasahuje do osobnosti druhého, zde formou domácího násilí či stalkingu (podmínkou není společné obydlí).

II. PŘEDPOKLADY NAŘÍZENÍ PŘEDBĚŽNÉHO OPATŘENÍ**1. Předpoklady nařízení předběžného opatření v případě teritoriální ochrany**

Předpoklady vyloučení práva manžela v domě nebo bytě bydlet jsou specifikovány v § 751 obč. zák., přičemž každý z odstavců tohoto ustanovení upravuje

předpoklady odchylně. Dle prvního odstavce tohoto ustanovení jsou předpoklady následující:

- společné bydlení manželů,
- v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost, a
- nesnesitelnost dalšího soužití pro tělesné nebo duševní násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije.

Druhý odstavec § 751 obč. zák. předpoklady vyloučení práva manžela, bývalého manžela v domě nebo bytě bydlet, modifikuje takto:

- společné bydlení manželů či rozvedených manželů, a
- nesnesitelnost dalšího soužití pro tělesné nebo duševní násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo zde žije.

Podle § 751 odst. 2 obč. zák. tedy **není potřeba, aby manželé, bývalí manželé a další osoby, které s nimi žijí, měli, resp. vedli v domě či bytě rodinnou domácnost**. Jde pravděpodobně o reakci na § 691 odst. 1 obč. zák., jenž počítá s tím, že manželé nemusí mít rodinnou domácnost. Další modifikace předpokladů vyloučení práva bydlet v domě nebo bytě se týká toho, kdo může být z uvedeného práva vyloučen. O společné bydlení půjde tehdy, když budou mít oba bydliště ve stejném bytě či domě, tedy když se zde oba budou zdržovat s úmyslem žít zde s výhradou změny okolností trvale.³⁶

Z dikce § 751 ve spojení s § 753 a § 3021 obč. zák. vyplývá, že nastíněnou hmotněprávní úpravu bude namíste aplikovat tehdy, pokud mezi osobami, které byly či jsou manžely, případně osobami žijícími s manžely či bývalými manžely, případně jinými **osobami, které spolu bydlí, dochází k tělesnému nebo duševnímu násilí**, v jehož důsledku je soužití nesnesitelné.

Občanský zákoník dává jasný signál o tom, že je možné poskytnout teritoriální ochranu i v případě tzv. **pouhého psychického násilí**, resp. psychického násilí, které není doprovázeno násilím fyzickým či sexuálním. Objevují se totiž případy, kdy mentální násilí převažuje. Čírtková tyto případy označuje jako mentální týrání či mučení „*mental tortment*“.³⁷ Dlužno ovšem podotknout, že psychické násilí se velmi těžko prokazuje. U fyzického násilí sousedi slyší křik, rány, na těle ohrožené osoby se nacházejí stopy po úderech. Jako důkaz je možné předložit lékařské zprávy. U psychického násilí je však rovněž možné navrhnout **důkazy**, a to výslechy svědků, kteří jsou násilí přítomni, případně znalecký posudek.

Ať již jde o fyzické nebo psychické domácí násilí, podstatné je to, jak soud zjistí, zda popsaný případ je opravdu případem domácího násilí. Vodítkem, které si

³⁶ K pojmu bydliště srov. § 80 obč. zák.

³⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 14.

soudce může tzv. vypůjčit od policie, je **metoda SARA DN**. Tato metoda mu může přinést odpověď na otázku, jaké je riziko budoucího útoku. Metoda SARA DN samozřejmě nestačí, důležitý je také lidský úsudek a zkušenost.

Hovořím-li o metodě SARA DN, nemohu opomenout zmínit, jakým způsobem vznikla. Na počátku byla metoda SARA (*Spousal Assault Risk Assessment*), která se zrodila v Kanadě a používala se před propuštěním násilníků na svobodu. Odborníci H. Belfrage a R. D. Kropp ji vystihují jako „strukturovaný postup pro predikci ohrožení oběti domácího násilí“, přičemž teoretickou bází je „inventář rizikových faktorů u pachatele a oběti“. ³⁸ Jejich hypotézou je, že „nejlepším zdrojem poznatků je chování pachatele v minulosti“. ³⁹ Pomůcka byla následně ve Švédsku redukována na 15 dotazů. **Bílý kruh bezpečí metodiku přepracoval právě pro účely rozhodování o vykázání a nově ji označil jako metodu SARA DN.** ⁴⁰

Metoda obsahuje tři oddíly dotazů. V prvním zjišťujeme, zda se násilná osoba dopouští **násilí vůči blízké osobě**. Snažíme se nalézt odpověď na otázky:

- Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?
- Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly? Podle Vitoušové, ⁴¹ se kterou jsem osobně hovořila, nezazněla-li závažná výhrůžka, SARA DN nefunguje. Vyhrožování závažným násilím patří navíc mezi jeden ze čtyř rizikových faktorů, tj. je-li přítomno, je vysoké riziko budoucího útoku. Násilná osoba například konkretizuje, v jakém pořadí a s jakými následky se chce vypořádat se svými blízkými.
- Dochází ke stupňování fyzického či sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby? Hovoříme o eskalaci. Například se zvyšuje krutost, četnost či různorodost násilných činů, výhrůžek nebo úmyslů.
- Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení? Například řídí motorové vozidlo přesto, že tak podle rozhodnutí soudu činit nesmí?
- Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí? Může jít například o rasovou nenávisť. Násilná osoba může trpět chorobnou žárlivostí. Může jít o muže, který zastává názor, že jen silou a násilím je doma možné udržet pořádek.

Ve druhém oddíle nás zajímá, zda má násilná osoba **obecné sklony k násilí**. Pátráme po odpovědi na otázky:

- Dopouští se násilná osoba obecné kriminality?

³⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 14.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Srov. Projektová činnost [online]. *bkb.cz* [cit. 5. 4. 2015]. Dostupné z: <<http://www.bkb.cz/onas/projektova-cinnost/>>.

⁴¹ Lektorka Justiční akademie, prezidentka Bílého kruhu bezpečí.

- Jsou zde informace o problémech v předchozích vztazích? Může jít o situaci, kdy násilná osoba měla problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah, opakovaně opouštěla partnera, případně se i v předchozích vztazích dopouštěla domácího násilí. Dlužno podotknout, že tato informace je k dispozici jen výjimečně.
- Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy? Je například dlouhodobě bez zaměstnání, případně zaměstnání často mění? Může mít řadu úvěrů, které nesplácí.
- Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi? Na tuto otázku téměř vždy odpovídáme kladně. Zpravidla jde o alkohol, může jít ale také o závislost na lécích (nebo naopak předepsané léky neužívá), automatech nebo drogách.
- Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví? Odpovědět na tuto otázku je nejnáročnější, i když někdy může jít o evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu. Často je důležitá intuice. Vitoušová vzpomíná na výpověď ženy, která uvedla „držel nade mnou mikrovlknku, přišlo mi, že je mimo, poprvé jsem měla strach“.⁴²

Ve třetím oddíle zaměřujeme pozornost na **zranitelnost ohrožené osoby**. Zají- má nás následující:

- Je možné chování ohrožené osoby vůči násilné osobě považovat za rozporuplné? Přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní kontakty, omlouvá ji, svaluje vinu na sebe. Vlastní přístup jí brání v sebezáchově. Tento stav je možné zjistit jednoduchou otázkou „Vy ho máte pořád ráda, že?“
- Má ohrožená osoba z násilné osoby extrémní strach? Tento strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání.
- Má ohrožená osoba problém se zajištěním bezpečí? Neví, kam zavolat, jak hledat pomoc, nezná svá práva. Žije v sociální izolaci, takže nemá kontakty s přáteli a s rodinou.
- Existují objektivní překážky, které ohrožené osobě brání v zajištění bezpečí? Ohrožená osoba ví, co má pro své bezpečí udělat, kam se obrátit, ale je zde objektivní překážka, která jí v tom brání. Může jít o špatnou dopravní obslužnost, péči o kojence či lokalitu, kde žije (statek na samotě).
- Má ohrožená osoba závažné osobní problémy? Zpravidla jde o problémy s hledáním zaměstnání, penězi, závislostí na alkoholu. Jde o problémy, za které se ohrožená osoba stydí, což blokuje její ochotu tzv. vyjít s problémem ven.

⁴² Přednáška Justiční akademie konaná dne 11. 2. 2009 v Kroměříži.

Při vyhodnocování metody nefunguje prostá aritmetika. Nedá se uzavřít, že stačí kombinace čtyř rizikových faktorů a riziko je maximální. Postup při hodnocení metody SARA DN je takový, že soud či policie **zaznamená zdroj informací**, tj. zda je poskytl ohrožená osoba, násilná osoba, případně jestli byly zjištěny z trestního rejstříku. Dále vyznačí časový údaj o tom, kdy byla metoda použita (datum, čas). Následuje klasifikace přítomnosti či nepřítomnosti 15 rizikových faktorů. Přítomnost či nepřítomnost se hodnotí znaménkem plus, případně mínus. Pokud údaj nevíme, vyznačíme „nevím“.

První a druhý oddíl vypovídá o rizikovitosti na straně násilné osoby. Velice často se stane, že odpovíme kladně na většinu otázek v oddíle jedna, zatímco v oddíle dva odpovíme na většinu otázek záporně. To samozřejmě neznamená, že násilná osoba nemá být vykázána. Jde o takzvanou **osobu dvou tváří**. Na veřejnosti je považována za slušného člověka, doma se změní na tyrana. To, co zjistíme v prvním a druhém oddíle, tzv. profiltrujeme oddílem třetím, který nám přinese odpověď na otázku, **jak moc je ohrožená osoba zranitelná**. Pokud zranitelná je, pak to její konkrétní situaci zhoršuje.⁴³ Pokud zranitelná není, nevylepší to situaci násilné osoby, tedy to, co jsme zjistili v prvním a druhém oddíle.

Výsledkem vyhodnocení metody SARA DN je zjištění, **zda je riziko budoucího útoku nízké, střední, případně vysoké**. Policie po vyhodnocení rizika budoucího útoku určí strategie řízení rizika. **V případech nízké nebezpečnosti stačí monitoring, dozor a plánování bezpečí oběti. V případech střední a vysoké nebezpečnosti je namísto vykázání, případně postup orgánů činných v trestním řízení.** Soud po vyhodnocení metody SARA DN dospívá k závěru, zda vydá, nebo nevydá předběžné opatření.

Použití metodiky založené na sérii otázek není v oblasti domácího násilí ničím neobvyklým. Ve Velké Británii se můžeme setkat s užitím formuláře, který vyplňují policejní úředníci při zásahu na místě činu. Tento formulář byl vytvořen na základě průzkumu 47 případů vražd, k nimž došlo v rámci domácího násilí a které vyšetřovala policie jižního Walesu, a na základě poznatků z praxe poradenských institucí. Pomocí formuláře jsou identifikovány oběti s vysokým rizikem, které jsou potom zařazeny do projednání v rámci schůzky subjektů zainteresovaných v případech domácího násilí MARAC (*Multi-Agency-Risk-Assessment-Conference*).⁴⁴

⁴³ Také v případě domácího násilí platí obecně, že vždy je nutné hodnotit okolnosti konkrétního případu.

⁴⁴ VLÁČIL, D. Lze využít možnosti potírání domácího násilí ve Velké Británii i v České republice? *Soudce*. 2014, roč. 16, č. 4, s. 25. Srov. též Multi-Agency Risk Assessment Conference (MARAC) [online]. richmond.gov.uk, 17. prosince 2014 [cit. 5. 4. 2015]. Dostupné z: <http://www.richmond.gov.uk/domestic_abuse_multi-agency_risk_assessment_conference>.

Shrnutí

Předpokladem vyhovění návrhu na nařízení předběžného opatření (v případě teritoriální ochrany vycházející z § 751 a násl. obč. zák.) je existence domácího násilí, zjistitelná například použitím metody SARA DN.

2. Čeho docílí navrhovatel podáním návrhu podle § 751 a násl. obč. zák.? Jaký prostředek má použít?

Navrhovatel podáním návrhu docílí omezení, případně vyloučení, práva násilného manžela, bývalého manžela, partnera nebo jiné spolubydlicí osoby v bytě či domě bydlet.

Z uvedeného je zřejmé, že právní úprava umožňuje zasáhnout i do případných věcných práv násilné osoby,⁴⁵ když zakládá věcnou legitimaci k omezení eventuálního práva druhého manžela k bytu nebo domu bez ohledu na případnou sílu jeho právního postavení ve vztahu k této nemovité věci. Dle mého názoru je přijaté řešení správné, protože povaha domácího násilí si tento přístup nezbytně vyžaduje. Řešení situace rozvodem, zrušením a vypořádáním spoluvlastnictví anebo vypořádáním společného jmění manželů (dále jen jako „SJM“) je totiž zdlouhavé. Odvolává-li se proto násilná osoba proti rozhodnutí, kterým je podle uvedeného ustanovení **zasaženo do jeho věcných práv**, nemůže být její odvolání jen z tohoto důvodu úspěšné.

Příklad odůvodnění zásahu do věcných práv

Usnesením ze dne 16. 7. 2014, čj. 70 Co 33/2014-50, Krajský soud v Brně potvrdil usnesení ze dne 9. 7. 2014, čj. 70 Nc 162/2014-18, kterým Okresní soud v Jihlavě nařídil předběžné opatření. Násilné osobě jím byla uložena povinnost, aby se zdržela vstupu do společného obydlí, tj. bytu v jejím výlučném vlastnictví. V odůvodnění odvolací soud uvedl, že k odpůrcem uplatněné obraně je třeba uvést, že v řízení ve věcech ochrany proti domácímu násilí nemá pražádnou relevanci skutečnost, že se odpůrce vyказuje z společné domácnosti v bytě nebo domě, který je jeho výlučným vlastnictvím. **Jde o zákonný důvod pro dočasné omezení výkonu jeho vlastnického práva** (§ 751 odst. 1, § 1012 obč. zák.).

⁴⁵ Právní úprava tedy představuje další případ omezení vlastnického práva. Z povahy věci je zřejmé, že jde o omezení bez náhrady, protože by nebylo logické přisuzovat s ohledem na okolnosti případu a především důvody, proč bylo nezbytné případné právo k obydlí omezit, násilníkovi finanční náhradu za to, že byl ze společného obydlí vykázan. K omezení vlastnického práva blíže viz SPÁČIL, J. In ŠVESTKA, J. a kol. *Občanský zákoník I. Komentář. § 1–459*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 683.